

Fylkesmannen i Oppland

Kommunereform
Modernisering og oppgavefordeling
Desember 2014

INNHold

1. Bakgrunn og arbeidet i Tenketanken.....	3
2. Kommunereform, fornying, forenkling og forbedring må ses i sammenheng.....	4
3. Direktorat og tung stat	5
4. Oppgavefordeling mellom kommune, fylkeskommune og stat	6
4.1. Samordning og beredskap.....	7
4.2 Miljø	9
4.3 Landbruk	17
4.4 Helse, omsorg og sosialtjenester	19
4.5. Oppvekst og utdanning	22
4.6 Virksomhetsstyring og administrasjon	23

Vedlegg:

1. Innspill fra StatBedrift.....	24
2. Forslag til endringer mellom FM og FK.....	26

1. Bakgrunn:

Fylkesmannen i Oppland har tatt initiativ til å etablere en tenketank for modernisering og utvikling av kommunene i Oppland i samarbeid med KS.

FM i Oppland vil sammen med KS legge til rette for at kommunene i Oppland deltar aktivt i reformarbeidet og gir innspill til arbeidet med oppgavefordeling.

Sammensetning av tenketanken:

- FM v/ Kristin Hille Valla
- KS v/ Bjørn Iddberg
- Regionledere (ordførere) : Bengt Fasteraune, Erik Odlo, Mari Botterud, Kjell Berge Melbybråten, Hilde Brørby Fivelsdal
- Rådmenn: Kaia Eide Drønen, Christian Fotland, Bjørn Fauchald
- Fylkesordfører Gro Lundby
- Samfunn/næringsliv : Ottar Henriksen (leder NHO Hedmark og Oppland), Ulla Higdem (Høgskolen i Lillehammer), Edvin Straume (tidligere regionkoordinator Hadeland)
- LO Oppland Iver Erling Støen
- Oppland Bygdeungdomslag
- Ungdommens fylkesting i Oppland
- Sekretariat: KS v/Sten Celius, FM v/Eli Blakstad

Mål for arbeidet i Tenketanken :

Komme med konkrete forslag til prosess og innhold i kommunereformen. Sikre tett og god dialog mellom FM, kommunene, FK og regjeringsapparatet.

Oppsummert fra arbeidet i Tenketanken pr 7.4.2014:

Kommunene i Oppland vil benytte en kommunereform i omstillings- og utviklingsarbeid.

Tenketanken mener det er behov for en kommunereform basert på en helhetlig diskusjon om oppgavefordeling mellom ulike nivå, der målet bør være bedre tjenester til innbyggerne. I forbindelse med en kommunereform har Tenketanken forslag og forventninger til endringer i statlig politikk som vil bidra til å effektivisere og modernisere offentlig sektor.

Arbeidet i Tenketanken kan følges via hjemmesiden til FM:

<http://www.fylkesmannen.no/Oppland/Kommunal-styring/Kommunemodernisering/>

2. Fornying, forenkling og forbedring

Oppgavefordelingen mellom kommuner, regional stat, fylkeskommune og sentrale myndigheter kan på mange områder framstå byråkratisk, uoversiktlig og med fragmenterte fagmiljøer. Dette gir detaljstyring, unødig rapportering, mye dobbeltarbeid og hindrer god gjennomføring.

Parallelt med diskusjon om oppgavefordeling er det viktig å drøfte:

- Klagerett - kan det fjernes eller reduseres på enkelte områder? Det bør også vurderes om klagebehandling skal gebyrbelegges.
- Rett til individuell behandling
- Innsigelser - er det rett og rimelig at det er innsigelsesmulighet flere omganger i en planprosess - hvilke planprosesser kan forenkles og saksbehandlingstida forkortes ?
- Mulighet for å søke om dispensasjon - behov og omfang, og hvem innvilger dispensasjon i dag – er det på lavest mulig nivå ?

En vellykket kommunereform forutsetter en inkluderende prosess der alle nivåer er villige til å drøfte oppgaver og ansvar.

3. «Tung og sentralisert» stat

Det vises til Difi rapport 2013:11(Merverdi eller unødig omvei?) og Difi notat 2010:1 (Statlig, men uavhengig).

I Norge representerer offentlig sektor med regional stat, fylkeskommune og kommuner viktige kompetansesarbeidsplasser. Ikke minst tilbyr offentlig sektor viktige kompetansemiljøer i mange distriktskommuner. Innbyggere med høyere utdanning må få mulighet til å kombinere arbeid i privat og offentlig sektor innenfor sitt kompetanseområde. Store kompetansevirksomheter innenfor offentlig sektor vil være viktig drivkraft for vest og utvikling i fraflyttingstrua områder. FM synes det er interessant og viktig at regjeringen åpner for å i sterkere grad kunne bruke Nasjonal transportplan strategisk for å få til dette.

Norge har i dag 60 direktorater med om lag 13 900 årsverk. I perioden 2003 til 2012 har veksten i antall ansatte vært på 23%. Kommunesektoren har om lag 282 000 årsverk, unntatt Oslo. Dette er en vekst på 18% fra 2003 til 2012. (Difi 2013:11). I samme periode har det i Norge vært en befolkningsøkning på 434 000 personer (SSB): Flere personer etterspør tjenester i kommunene.

Direktoratene jobber med utvikling og tilrettelegging for gjennomføring av statlig politikk. Mange av disse oppgavene bør kunne legges nærmere innbyggeren - både for å hindre statlig detaljstyring og for å kunne effektivisere koblingen mellom utviklingsarbeid og tjenesteproduksjonen.

Barnehage, utdanning, eldreomsorg og snøbrøyting osv. skal gi gode og trygge tjenester der folk bor. Dette skal også være attraktive arbeidsplasser. Kommunene må få handlingsrom, tilgang på kompetanse og ansvar for å utvikle tjenestetilbudene.

Vi mener oppgavene i direktorat, ulike nasjonale kompetansemiljøer, sentral og regional stat må ses i sammenheng med en kommunereform.

Vi foreslår at framtidig oppgavefordeling drøftes med følgende spørsmålstillinger:

- Hvilke oppgaver fra sentral og regional stat kan legges til robuste kommuner
- Hvilke kompetansemiljøer sentralt bør og kan forsterke regionale miljøer
- Hvilke statlige miljøer jobber med kommunerelaterte oppgaver
- Hvilke stedsuavhengige oppgaver ligger i dag i Oslo. Og hvordan kan disse flyttes ut for å bidra til kompetansesarbeidsplasser i vekstsvake områder i Norge. Områder som også har lavere kostnadsnivå og stabil arbeidskraft.
- Hvilken oppgaveløsning innenfor staten vil gi kommunene større handlingsrom. Hvilke lover og forskrifter bør endres evt tilpasses i denne sammenheng.
- Robuste kommuner må få ansvar for utviklingsarbeid og de regionale utviklingsmidlene bør kunne overføres til kommunene.

4. Oppgavefordeling og forenkling mellom kommune, fylkeskommune og stat

Forslagene er utarbeidet med bakgrunn diskusjoner i ledergruppa hos Fylkesmannen i Oppland.

Fylkesmannen i Oppland har også drøftet oppgavefordeling i fellesorgan med øvrige regionale statlige etater i juni.

FM har i arbeidet med oppgavefordeling lagt til grunn regjeringens mål:

- Gi enkeltmenneske større frihet
- Desentralisere makt
- Forenkle lover og regler
- Fjerne unødvendige og særnorske forbud og påbud
- Mindre byråkrati i tjenesteproduksjonen
- Rom for private og frivillige initiativ i velferdstjenesten
- Utnytte mulighetene i IKT
- Raskere og mer effektiv utbygging av infrastruktur

FM har også lagt til grunn ekspertutvalgets første delrapport om kriterier for god kommunestruktur :

Kriterier rettet mot kommunen:

1. Tilstrekkelig kapasitet
2. Relevant kompetanse
3. tilstrekkelig distanse
4. Effektiv tjenesteproduksjon
5. Økonomisk soliditet
6. Valgfrihet
7. Funksjonelle samfunnsutviklingsområder – hverdagsregioner
8. Høy politisk deltakelse
9. Lokal politisk styring
10. Lokal identitet

Kriterier rettet mot staten

1. Bred oppgaveportefølje
2. Statlig rammestyring

Forslagene er i hovedsak sortert på fagområder hos fylkeskommunen

4.1. Samordning og beredskap

Oppgaver	Oppgaven tas fra	Evt gis til	Forutsetning for oppfølging - evt endringer
Taubanesaker	FM	Kommunen	Taubanetilsynet sender godkjenning direkte til kommunen. Kommunen blir førsteinstans. Det er ikke nødvendig å endre lov, men forskrift.
Oppnevning av medlemmer i utlendingsnemnda	FM	Kommunen	Viktig med lokalkjennskap.
Saker etter lov om helligdager	FM	Kommunen	Godkjenning av søndagsåpne butikker, samt typiske turiststeder. Overføres til kommunene med Fylkesmannen som klageinstans
Saker om tros- og livssynssamfunn	FM	Kommunen/ evt i ett FM embete	Godkjenning av statsstøtte til trossamfunn. Dette kan overføres til kommunene, men blir da svært få saker pr kommune. Laveste effektive nivå er antagelig at alle saker behandles i 2 – 3 fylkesmannsembeter.
Tilsyn	FM m. flere	Kommunal egenkontroll	Det må bli færre statlige tilsyn basert på en forsterket kommunal egenkontroll. Dette krever ikke endringer i lov, men krever et redusert målkrav fra departement/direktorat. Tilsynskravene mot kommunene bør samordnes på departementsnivå for å unngå unødig stort samlet tilsynsbelastning
Klagesaker etter plan- og bygningsloven	FM	Kommunen	Klagesaker på reguleringsplan bør beholdes hos Fylkesmannen. Klagesaker på bygg bør delegeres til kommunene med Fylkesmannen som evt ankeinstans.
I forbindelse med politireform kan flere av de sivile oppgavene legges til kommunene. Passutstedelse, våpentillatelse, lensmannsskjønn	Politiet	Kommunen	Ett alternativ kan være å samle oppgaver til felles miljøer som desentraliseres til distrikts-Norge da dette er stedsuavhengige oppgaver.
Samordning mellom nødetatene	DNK/HOD/JD	FM	Behov for samordning av rutiner og prosedyrer, samt nødnett. Det er i dag for liten samordning mellom nødetatene innen rutiner og prosedyrer på innsatsområdet. Politiet har den overordnede myndigheten, men samordner kun operativt, og ikke

			forebyggende og heller ikke innen rutiner. Arbeidsgruppe.
Tilsyn på brannvesen etter lov om brann- og eksplosjonsvern. Logikk: Samle alt tilsyn med kommuneplikter til Fylkesmannen	DSB	FM	Er allerede foreslått, men avgjørelse er ikke fattet. Krever ikke lovendring, men endring i delegasjon
Tilsyn på personopplysningsloven	Datatil synet	FM	Kan være del av beredskapstilsynet hos Fylkesmannen. Krever ikke lovendring, men endring i delegasjon
Tilsyn og veiledning med cybersikkerhet og informasjonssikkerhet i kommunene	PT	FM	Vurdere å slå sammen PT, DiFI og DNK til direktorat for kommunikasjon, underlagt KMD. Fagmiljøet rundt cybersikkerhet på Jørstadmoen, Høgskolen i Gjøvik, Telenor, PDMT, og NorSIS bør være interessant å bygge videre på.
Tilsyn og veiledning med sikkerhetsloven i kommunene	NSM	FM	Dette er marginalt og kan innføres som en del av beredskapstilsynet. Krever ikke lovendring, men endring i delegasjon.
Fri rettshjelp	Fra hver enkelt FM	Samles nasjonalt	Bør kunne ligge som en egen enhet utenfor FM, desentralisert, Evt i ett fylkesmannsembete. Dette for å sikre lik behandling av sakene. Det skal ikke være avgjørende for hvor du bor om du får rettshjelp eller ikke. Dette for å sikre lik behandling av sakene. Det skal ikke være avgjørende for hvor du bor om du får rettshjelp eller ikke. Laveste effektive nivå
Vergemål	FM	Kommuner	Fylkesmannen har akkurat overtatt vergemålsansvaret som er en førstelinjetjeneste. Årsaken var at dagens kommuner ikke håndterte det godt nok. På sikt med robuste kommuner bør dette være en oppgave som kan føres tilbake.
Naturkatastrofer som blant annet flom og skred	NVE	Eget kompetansesenter	Se forslag under
Godkjenning av kommunale garantier	FM	Kommune	Inngåelse av kommunale garantier trenger ikke godkjennes av Fylkesmannen med unntak av kommuner i ROBOK.
Naturkatastrofer som blant annet flom og skred	NVE	Eget kompetansesenter	Se forslag under

Naturkatastrofer som blant annet flom og skred – nasjonalt kompetansesenter

Oppland har de siste åra vært utsatt for store naturhendelser med krevende beredskapssituasjoner og store skader. Fylkets topografi tilsier at dette også i framtida vil være en utfordring. Gjennom disse hendelsene er det opparbeidet bred erfaring og kunnskap i håndtering av kriser og i opprydding. Ikke minst er dette tilfelle for kommunene i Gudbrandsdalen. Det er i dag sterke beredskapsmiljøer i fylket som blant annet sivilforsvaret på Starum og beredskapssenteret på Otta,

Det bør etableres et nasjonalt kompetansesenter for flom og skred i Gudbrandsdalen.

4.2 Miljø

Oppgaver	Oppgaven tas fra	Ev. gis til	Forutsetning for oppfølging - ev. endringer
Forurensningsmyndighet for deponering av snø	FM	Kommunen	Saksområdet er delegert til Fylkesmannen jf. rundskriv T-3/12, pkt 2.4 Andre saksområder. Tiltak krever noe forurensningskompetanse i kommunene. Fordel at kommunene der dette er aktuelt, kan foreta vurderinger knyttet til avrenning, mulig drikkevannspåvirkning, transportstøy mv i forbindelse med reguleringsarbeidet i kommunen.
Forurensningsmyndighet for grønnsvaskeri	FM	Kommunen	Endre forskrift slik at kommunen har myndighet for denne type utslipp. Dette er utslipp som kan være av ulik størrelse/virkning, også små. Nær tilknytning til kommunens andre avløpssaker. Noen slike kan gå til kommunalt ledningsnett også, kommunen kan regulere påslippet ved avtale med bedriften. Fylkesmannen ikke gitt slike tillatelser i Oppland.
Forurensningsmyndighet for anlegg for avløpsslam, kompostering/lagring	FM	Kommunen	Krever endring i forskrift/lov. Slamanlegg/kompostanlegg drives gjerne av kommunene selv eller interkommunal avfallsselskaper. Kan sannsynligvis ansvarliggjøre kommunene i forhold til en ressurs som oppstår, behandles og gjenbrukes i kommunen. Fordel at kommunene har god kjennskap til slike anlegg i forhold til nærmiljøulemper (lokalisering) og mht å få på plass gode reguleringsbestemmelser.
Forurensningsmyndighet for vaskeri/renseri	FM	Kommunen	Delegering, går som regel til kommunalt ledningsnett og renseanlegg. Kommunen kan ha påslippsavtale med bedriften for avløpsvannet, og stille krav. Ingen tillatelser i Oppland.
Forurensningsmyndighet for anlegg som produserer betong (sedimenteringsanlegg vaskevann/forurenset vann)	FM	Kommunen	Delegering, nær knyttet til reguleringsplan og –bestemmelser. Mest nærliggende for kommunen å stille krav og følge opp.

Forurensningsmyndighet for disse bransjene: asfaltverk, pukkverk, og forbrenningsanlegg for rene brensler (anlegg som ved oppstart skal sende melding til Fylkesmannen – forskriftsregulerte)	FM	Kommunen	Endre forurensningsforskriften om myndighet. Anleggene har i dag meldeplikt til Fylkesmannen. De skal drive i samsvar med krav i forskriften. Kommunen kan i dag bli fastsette driftstid og andre miljøkrav for asfaltverk og pukkverk i reguleringsbestemmelser i dag. Ofte lokale ulemper, der kommunen er nærmest til å følge opp. Kommunene kan med fordel vurdere utslipp og andre forhold knytta til etableringen samtidig med reguleringsarbeid for slike anlegg. Kan gi bedre lokal forankring til saksfeltet.
Foreleggings saker fra energiselskaper	FM	Kommunen	Endring i regelverk. Bygging av elanlegg/tiltak innenfor ramma av områdekonsesjonen, skal etter vilkåra i konsesjonen forelegges kommunen, fylkesmannen, grunneiere og andre som nyanlegget kan komme i konflikt med. Kommunene kjenner lokale forhold best, har samme tilgang på naturbasen/artskart for å utføre samme utsjekk som FM gjør i dag.
Skadefellingsløyver på rovvilt	FM	Kommunen	Muligheten ligger allerede i dagens regelverk. Dette krever klart kompetanse og kapasitet i kommunene, både på saksområdet, etablere egne telefonvaktordninger og varslingsrutiner til beitelag mv. Dette vil føre til en større oppsplitting av rovviltforvaltninga. Godtgjøring av jegere og erstatningsutbetalinger måtte i så fall gått direkte fra stat til kommune.
Fjellpolitikk - spesialisering av embetet	Miljødirektoratet	FM	Delegering, spesialisering. Bør utredes nærmere. <u>Se også vedlegg 2.</u>
Behandling av vassdragsinngrep etter vannressursloven	NVE	FM	Flytte saksbehandlingsfunksjon etter vannressursloven fra NVE til fylkesmannen. Også oppgaver innen NVEs miljøtilsyn bør legges inn under FM. Det vil samle NVE og FMs arbeid på dette feltet inn under en regional statsetat. Dette vil gi bedre samordning av regional stat på dette feltet, og også gi en betydelig effektiviseringsgevinst. NVEs oppgaver med planlegging og gjennomføring av sikringsanlegg beholdes i NVE, men ikke saksbehandlingen av tiltakene. Saksbehandling av store vannkraftutbygginger bør forbli på sentralt nivå.
Naturoppsyn (SNO)	Miljødirektoratet	FM	SNO er i dag en egen enhet i Miljødirektoratet som gjennom bestillingsdialogen og tildeling av tiltaksmidler til verneområder, har forvaltningsoppgaver i tillegg til oppsynsoppgaver. Denne blandingen av ansvar for forvaltning og naturoppsyn er for øvrig i strid med den opprinnelige tanken bak oppgavefordelingen da SNO ble opprettet. Oppgaven med tildeling av

			tiltaksmidler i verneområder bør legges til Naturavdelingen i Miljødirektoratet. Naturoppsynsoppgavene bør legges til fylkesmannen. Det bør være en direkte forbindelse mellom de som har ansvaret for verneområdeforvaltningen, herunder styringen og prioriteringen av tiltak, og naturoppsynet som gjennomfører tiltakene. Samtidig ser vi i dag en stor skjevfordeling mellom hvor naturoppsynet er plassert og hvor det er størst behov for tradisjonelt oppsyn og oppgaver knyttet til verneområder (skjøtsel, tilrettelegging), prioriterte arter og utvalgte naturtyper. I tillegg mener vi dette vil føre til en rasjonalisering av naturoppsynet i forhold til dagens organisering. På samme måte som nasjonalparkforvalterne, bør naturoppsynet være tilsatt hos fylkesmannen. En slik organisering vil også medføre en forenkling av utmarksforvaltningen.
Bygge nettverkskompetanse i miljøforvaltningen, eks. FMOP får ansvaret for kompetansebygging på besøksforvaltning i verneområder.	Nytt fagområde	Kan legges til for eks Lom eller Hjerlinn	Kompetansestrukturen i miljøforvaltningen er i dag i prinsippet hierarkisk, dvs. at kompetanse bygges på et overordna nivå og formidles nedover i forvaltningsnivåene. Utviklingen har imidlertid lenge gått i retning av større kompleksitet og spesialisering av kompetansen. Det bør derfor vurderes om en nettverksbasert modell for kompetansebygging og -deling kan være mer tjenlig enn en hierarkisk modell. Konkret vil vi foreslå at ansvaret for å bygge og formidle kompetanse på utvalgte tema legges til fylkesmannsembeter og større knutepunkter for verneområdeforvaltning. Eksempler på et slikt tema er besøksforvaltning i verneområder. Det må være institusjonen selv som søker om å ha ansvaret for kompetanseoppgaver, og det må dokumenteres kompetanse på området. Kompetanseoppgavene bør omfatte å gi veiledning i enkeltsaker overfor andre institusjoner i miljøforvaltningen, gjennomføre kursvirksomhet i den grad det er behov for det, holde seg oppdatert på den internasjonale kunnskaps situasjonen og følge med og evt. gi kunnskapsbaserte innspill i offentlig debatt. En slik ordning vil utnytte kompetansen i miljøforvaltningen på en mer effektiv måte. Det vil også styrke lokale/regionale institusjonene som får tildelt slike kompetanseoppgaver ved at de blir mer interessante som arbeidsplass. Muligheten for å tiltrekke seg høyt kvalifisert arbeidskraft til offentlig sektor, vil dermed øke. <u>Se også vedlegg 2.</u>

Overføring av forvaltningsmyndighet for mindre verneområder til kommunene	FM	Kommune	Muligheten ligger allerede i dagens regelverk. Etter MiK-forsøket som gikk for ca. 10-12 år sida, er det noen få kommuner igjen som har denne myndigheten. I Oppland er dette fem kommuner.
Areal- og transport, tettstedsutvikling, arealbruk, delvis jordvern	FM, FK	Samordnes, avklares nærmere	Vanskelig deling, klare overgripende interesser både fra regionalt politisk nivå og statlig nivå, men større kommuner må kunne ha et større ansvar.
Klagesaker på vedtak vedrørende vilt (valdstørrelse, jakttid m.m.)	FM	Kommunen	Delegering. Dette dreier seg om lokale jaktforhold som best løses lokalt, der kommunestyret vil kunne klageorganet.

Vedlegg 2. FMOP gis ansvaret for å utvikle kompetanse knyttet utvikling av verktøy for besøksforvaltning i verneområder

Fylkesmannen i Oppland er det fylkesmannsembete som har arbeidsgiveransvar for flest nasjonalparkforvaltere (10 forvaltere), tilknyttet 7 nasjonalparker. Utvikling av kompetanse på forvaltning av verneområder er derfor allerede en sentral oppgave for embetet.

FMOP har i flere år, på eget initiativ, arbeidet systematisk med bruk-vern/besøksforvaltning. Kompetanse og erfaringer fra dette arbeidet er nå med og danner grunnlaget for arbeidet med den nasjonale merkevarestrategien for nasjonalparker. Besøksforvaltning er i dag en av flere arbeidspakker i merkevareprosjektet. Besøksforvaltning har imidlertid et langt bredere formål enn kun å bidra til å implementere merkevarestrategien. Aktiv besøksforvaltning vil bl.a. kunne øke handlingsrommet for næringsmessig utnyttelse av verneområder. Det må derfor etableres mer langsiktig kompetanse innen besøksforvaltning. *Policy* for besøksforvaltning må fortsatt ligge hos nasjonale myndigheter. Med utgangspunkt i den kompetanse FMOP har utviklet de siste årene, det store nasjonalpark-forvaltningsapparatet FMOP har ansvaret for og samarbeid/nærhet til sentrale forskningsmiljøer, ønsker Fylkesmannen i Oppland i samarbeid med de nevnte aktører, å ta et nasjonalt ansvar for kompetanseoppgaver knyttet utvikling av *verktøy* for besøksforvaltning.

Bakgrunn

Nasjonal politikk er tydelig på at reiselivsmessig utnytting av verneområder ikke må skje på bekostning av verneverdiene. Økt reiselivsmessig utnytting er ofte ensbetydende med flere besøkende til et område. Uten en aktiv forvaltning vil en økning i antall besøkende kunne få negative konsekvenser for verneverdiene, f.eks. forstyrrelse av rovfuglhekking.

Gjennom en aktiv besøksforvaltning vil en kunne legge til rette for og styre bruken, slik at mulighetsrommet for næringsmessig bruk av verneområdene blir større. Besøksforvaltning handler derfor om å legge til rette for og styre bruken i et område slik at verneverdiene ivaretas, forståelsen for vernet økes og slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig.

Norsk naturforvaltning har i mange år vært beskyldt for å være for ensidig biologisk orientert. I noen nasjonalparker, som Jotunheimen, har imidlertid forvaltningen drevet aktivt med besøksforvaltning siden 90- tallet, bl.a. ved å gjennomføre brukerundersøkelser og

restaureringsprosjekter. På nasjonalt nivå er besøksforvaltning i ferd med å bli sterkere integrert i verneområdeforvaltningen gjennom arbeidet med en merkevarestrategi for nasjonalparkene (<http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2014/Mai-2014/Samarbeider-om-nasjonalparkar-som-merkevare/>). Etter et forprosjekt i 2012 startet dette arbeidet opp for fullt i 2013, og besøksforvaltning er en av arbeidspakkene i prosjektet. Parallellt med merkevarestrategien skal et utvalg nasjonalparkstyrer lage besøksstrategier for å forberede seg på økt besøk. 2 av 4 nasjonale piloter som er plukket ut i merkevareprosjektet har det meste av arealet i Oppland; Jotunheimen og Rondane nasjonalparker.

Kompetanse på besøksforvaltning hos Fylkesmannen i Oppland

Mer enn 30% av Opplands areal er vernet, sammenlignet med 16,9% av Norges fastlandsareal. Det er kommuner i Oppland som har nesten 80% av arealet verna etter naturvernlovgivning. 7 nasjonalparker ligger helt/delvis i Oppland. Fjellregionen, der nasjonalparkene er konsentrert, er preget av synkende befolkningstall og et ensidig og småskala næringsliv. Landbruk og reiseliv er de mest sentrale næringene. Det er imidlertid ventet at omstruktureringen i landbruket med nedgang i antall sysselsatte vil fortsette. Dette skjer samtidig med at reiselivsnæringen i distriktene sliter. I Oppland har det derfor vært stort fokus på å utnytte verneområdene i næringssammenheng i lengre tid, f.eks. gjennom det regionale utviklingsprosjektet «Nasjonalparkriket» som startet opp allerede i 2004. Dette prosjektet var basert på en samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen i Oppland, Regionrådet i Nord-Gudbrandsdal, reiselivsorganisasjonene i Nord-Gudbrandsdalen, fjellstyrene i Nord-Gudbrandsdalen, Statskog Sør-Norge og Oppland fylkeskommune. Dvs. at en tidlig så behovet for et tettere samarbeid mellom de ulike forvaltningsaktørene i utmarka. Prosjektet ble etter hvert videreført i kommersiell regi gjennom reiselivsorganisasjonene i området (<http://www.nasjonalparkriket.no/>).

Som nevnt har enkelte nasjonalparker i Oppland, som Jotunheimen, utmerket seg i arbeidet med besøksforvaltning i flere år. Et systematisk arbeid på feltet ble initiert av fylkesmann Kristin Hille Valla gjennom «Bruk-vern»-prosjektet som startet i 2009, og som ble støttet økonomisk av det daværende Direktoratet for naturforvaltning og Landbruks- og matdepartementet. Fylkesmannens stab ble i den forbindelse styrket med forskningskompetanse.

Dette prosjektet har fokusert på hvordan en kan operasjonalisere bruk og vern i praksis. Det har de siste årene vært stor politisk oppmerksomhet rundt bruk og vern, både i forhold til økonomisk verdiskaping knyttet til verneområder, og mer generelt i forhold til fjellpolitiske utfordringer (se f.eks. "Fjellteksten" i 2003, "Landbruk Pluss i 2005", St.meld.nr. 26 (2006-2007): Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, LMDs strategi for næringsutvikling: "Ta landet i bruk" i 2007).

Målet med bruk-vern-prosjektet hos FMOP har vært å omsette politiske signaler om bruk og vern til praktisk forvaltning, både i forhold til økt verdiskaping/sysselsetting og målstyrt forvaltning. I prosjektet ble den første besøksstrategien for en norsk nasjonalpark utarbeidet (besøksstrategi for Jotunheimen nasjonalpark). Strategien ble utformet med utgangspunkt i utenlandske besøksstrategier, men tilpasset norske rammebetingelser i form av lovverk, forvaltningssystemer og økonomiske rammebetingelser. I prosjektet ble det også jobbet med flere praktiske tiltak for besøksforvaltning, som informasjonsmateriell, kompetansetiltak retta mot næringsaktører og en kortversjon av forvaltningsplanen for Rondane med fokus på hva som er tillatt i verneområdene beregna på bl.a. næringsaktører. I tillegg ble det arbeidet med å skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag for målstyrt forvaltning, gjennom å vurdere effektene av ulike typer informasjon. Det ble i prosjektet også gjennomført brukerundersøkelser i Rondane (i samarbeid med NINA) og i Jotunheimen. Prosjektet har vært internasjonalt orientert, både gjennom litteraturinnhenting under utarbeidelse av besøksstrategien og gjennom studiebesøk i Sverige. Etter at forvaltningsmyndigheten for nasjonalparkene ble overført til lokale forvaltningsstyrer og nasjonalparkforvaltere tilsatt, har FMOP jobbet aktivt med å formidle besøksforvaltningskompetansen til nyansatte nasjonalparkforvaltere, både gjennom seminarer, workshops på utvalgte

tema og studieturer til Sverige og Skottland. FMOP har også hatt faglig ansvar gjennomføring av en brukerundersøkelse i Reinheimen, på forespørsel fra nasjonalparkstyret.

Kompetansen som FMOP har opparbeidet i prosjektet er brukt inn i det nasjonale arbeidet med merkevarestrategi og besøksforvaltning som Miljødirektoratet har ansvaret for. FMOP var som den eneste utenfor nasjonal miljøforvaltning medlem av arbeidsgruppen som arbeidet med et forprosjekt for merkevarestrategien i 2012. I 2013 var FMOP medlem i arbeidsgruppen for besøksforvaltning i hovedprosjektet. Her ble de definisjoner og tilnærming til besøksforvaltning som FMOP utarbeidet for Jotunheimen lagt til grunn for arbeidet. FMOP bidro også med en delleveranse bestående av et forslag til «*Nasjonal standard for besøksregistrering i nasjonalparker – Oppsummering av norske og internasjonale erfaringer, anbefalinger for et norsk system*». FMOP var forespurt om å bidra inn i arbeidet også i 2014, men av ressursmessige årsaker ble dette ikke mulig. Det har kommet en ny, uformell forespørsel for 2015.

Som nevnt er to av nasjonalparkene i Oppland plukket ut som piloter i det nasjonale merkevareprosjektet. Gjennom disse pilotene vil en utvikle kompetansen på feltet besøksforvaltning ytterligere. Det store antall nasjonalparker og forvaltere i Oppland gjør også at en har svært gode muligheter til å teste ut besøksforvaltning i praksis.

Aktuelle regionale samarbeidspartnere

FMOP har i lengre tid arbeidet offensivt med utfordringer knyttet til den fragmenterte forvaltningssituasjonen i utmarka, bl.a. gjennom samarbeidsavtaler (jfr. omtalen av «Nasjonalparkriket» foran) og gjennom drifting av et regionalt nettverk for bruk-vern prosjektet, med representanter fra landbruksorganisasjonene, offentlig forvaltning og virkemiddelaktører, samt kompetansemiljøer i Lillehammerområdet. Målet med nettverket har vært å bidra til kompetansespredning og bedre samordning av de ulike miljøene. Fylkesmannen i Oppland har også bidratt til å sette søkelys på den fragmenterte forvaltningssituasjonen gjennom kronikker og innspill til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som i 2014 nedsatte en faggruppe til å foreslå tiltak med sikte på å forenkle utmarksforvaltningen.

FMOP ser det som sentralt å involvere eksterne kompetansemiljøer i videre kompetanseutvikling i embetet. De mest sentrale er:

Norsk institutt for naturforskning, avd. Lillehammer

NINAs avdeling på Lillehammer er det fremste forskningsmiljøet i Norge når det gjelder besøksforvaltning. Det er her stor kompetanse på bl.a. teoretiske forvaltningsmodeller for verneområder, metodikk for ferdselsregistreringer, tverrfaglige prosjekter med biologer og næringsmessig utnyttning av verneområder. Fylkesmannen i Oppland har tidligere samarbeidet med NINA, avd. Lillehammer om brukerundersøkelser i Rondane, og det pågår nå et samarbeid om ferdselsregistreringer knytta til Dovrefjell/Hjerkinn skytefelt.

Statens naturoppsyn, Dovrefjell og Rondane

Både på Dovrefjell og i Rondane har SNO, på oppdrag fra forvaltningsmyndighetene, arbeidet i en årrekke med ferdselsregistreringer ved hjelp av automatiske ferdselstellere. Arbeidet er gjennomført i samarbeid med NINA Lillehammer. SNO Rondane og Dovrefjell har opparbeidet seg en stor feltkompetanse på slike tellinger.

Andre kompetansemiljøer

I det regionale nettverket for bruk-vern-prosjektet var det også andre kompetanseaktører involvert. Dette er miljøer som har en kompetanse det er aktuelt å benytte inn i utvikling av kompetanse på besøksforvaltning: Østlandsforskning (kompetanse på fjellspørsmål og regionaløkonomiske analyser), Høgskolen i Lillehammer (reiseliv) og Skogbrukets kursinstitutt på Honne (utvikling av kompetansetilbud).

Arbeidsdeling med nasjonal miljøforvaltning

Miljødirektoratet har det overordna ansvaret for å utforme en forvaltningspolicy for verneområdene i Norge, basert på styringssignaler fra Klima- og miljøverndepartementet, f.eks.

gjennom utarbeidelse av forvaltningshåndbok for verneområder. Det vil derfor være Miljødirektoratet som legger rammene også for besøksforvaltning i verneområdene. Miljødirektoratet må også ha det overordna ansvaret for merkevareprosjektet. Dette fordi merkevareprosjektet skal omfatte også autoriserte infosentra, og samordning med verdensarvområder. Merkevarebygging handler også i stor grad om kommunikasjon, og hovedkompetansen ligger her i infoavdelingen i Miljødirektoratet.

Besøksforvaltning er i dag en av flere arbeidspakker i merkevareprosjektet. Besøksforvaltning har imidlertid et langt bredere formål enn kun å bidra til å implementere merkevarestrategien, jfr. foran. Det må derfor etableres en mer langsiktig kompetanse innen besøksforvaltning. Som en prøveordning foreslås det at ansvaret for å utvikle kompetanse knyttet utvikling av *verktøy* for besøksforvaltning; Besøksstrategier, brukerundersøkelser og målstyrt forvaltning av besøkende flyttes fra Miljødirektoratet til FMOP i samarbeid med de lokale knutepunktene for nasjonalparker i fylket, lokal SNO og NINA Lillehammer. Konkrete arbeidsoppgaver kan være:

- Utarbeiding av aktuelle veiledere (besøksstrategier, brukerundersøkelser, målstyrt forvaltning mm.).
- Veiledning til verneområdeforvaltningen innen de nevnte temaene
- Ansvar for å kvalitetssikre brukerundersøkelser, i samarbeid med NINA Lillehammer
- Drifting av databaser for brukerundersøkelser, i samarbeid med NINA Lillehammer.
- Gjennomføre kurs- og kompetansetiltak innen de nevnte temaene.
- Være oppdatert på den internasjonale kunnskapssituasjonen, i samarbeid med NINA.
- Bidra med innspill til nasjonal politikk.

Virksomheten styres av Miljødirektoratet gjennom embetsoppdraget.

4.3 Landbruk

Jordbruksavtalen er basert på at jordbruket har forhandlingsrett med staten om priser, tilskudd og andre regler for produksjon om omsetning innenfor jordbruket. Ordningene under jordbruksavtalen er noen av de viktigste virkemidlene for å følge opp målene og retningslinjene i landbrukspolitikken.

Det er stor politisk enighet om å videreføre forhandlingsinstituttet i sin nåværende form selv om det bl.a. har vært satt spørsmål ved forhandlingsinstituttet vurdert ut fra et demokratiperspektiv.

Regjeringen Solberg har bestemt at forhandlingsinstituttet skal videreføres.

Landbruks- og matdepartementet har delegert ansvaret for forvaltningen av sentrale virkemidler til Landbruksdirektoratet. For en rekke av disse virkemidlene er sentrale oppgaver delegert videre til Fylkesmannen og kommunen. Fylkesmannen mottar derfor årlig et fullmaktsbrev når det gjelder forvaltningen av de landbrukspolitiske virkemidlene.

Landbruksdirektoratet er et utøvende forvaltningsorgan for de sentrale landbrukspolitiske virkemidlene og et støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet. Direktoratet har også viktige oppgaver på det handelspolitiske området gjennom ansvar for forvaltning av importvernet for landbruksvarer(tolladministrering m.m.).

Fylkesmannen er statlig sektormyndighet på landbruks- og matområdet og har ansvar for å følge opp nasjonale vedtak, mål og retningslinjer innenfor landbruks- og matpolitikken. Fylkesmannen har både forvaltnings- og utviklingsoppgaver på landbruks- og matområdet.

Kommunene er førstelinjemyndighet på landbruksområdet. Det betyr at kommunen er vedtaksmyndighet for en rekke økonomiske og juridiske virkemidler i landbruket som bl.a. innebærer vedtaksmyndighet i forhold til jordloven, skogloven, konsesjonsloven og odelsloven.

Det har vært gjennomført gjennomgripende reformer og omorganiseringer i landbruks- og matforvaltningen de siste 10 årene med etableringen av Landbruksdirektoratet, Mattilsynet og Innovasjon Norge. Det er også foretatt en rolle- og oppgavefordeling mellom fylkeskommunen, kommunene og Fylkesmannen. Endringene er likevel gjennomført på ulike tidspunkter og uten at man har hatt anledning til å se dem i en helhetlig sammenheng.

Riksrevisjonen har påpekt at landbruks- og matsektoren har utfordringer knyttet til et komplekst virkemiddelsystem selv om det de siste årene har det blitt foretatt betydelige strukturelle endringer både på lovsiden og i tilskuddsregelverkene.

En forenkling av virkemidlene vil ha betydning for brukerne, forvaltningen og for samfunnet.

- Tiltakene kan bestå i å slå sammen eller fjerne tilskuddsordninger.
- Det kan være mer brukervennlige IKT systemer.
- Måten tilskuddsordningene er innrettet på vil i tillegg ha stor betydning for om virkemidlene er enkle eller kompliserte.

Det kan være grunn til å påpeke at forenkling kan komme i motsetning til andre hensyn ettersom ordninger basert på færre og enklere kriterier ofte blir mindre treffsikre i forhold til spesifikke mål og det vil dessuten være mindre mulighet for å ta hensyn til spesielle behov.

Det er fylkesmannens oppfatning at partene i jordbruksforhandlingene og reindriftsforhandlingene må ta et større ansvar for å oppnå forenklinger.

Under jordbruksforhandlinger 2014 ble det enighet mellom partene om 26 større og mindre forenklingstiltak – forenklinger som av landbruks- og matminister Listhaug ble beskrevet som «forenklinger for næring og forvaltning, mindre byråkrati og et steg mot et mer oversiktlig virkemiddelapparat».

Landbruks- og matdepartementet har også oppnevnt en arbeidsgruppe som skal utrede forenklinger av virkemidlene over jordbruksavtalen med sikte på å foreslå forenklinger som gir et enklere og mer oversiktlig virkemiddelsystem. Arbeidsgruppa skal avslutte arbeidet innen utgangen av 2015, men skal levere en delrapport som en del av grunnlagsmaterialet til jordbruksforhandlingene våren 2015.

Jordbruksavtalen

Det går oppdrag basert på Stortingets behandling av jordbruksavtalen fra LMD til Landbruksdirektoratet ca. 1. juli hvert år.

En kan tenke seg at oppdraget hadde gått direkte til det enkelte fylkesmannsembete og at LMD hadde tatt på seg det koordinerende ansvaret av fylkesmannsembetene.

En ett-årig avtale er en forvaltningsmessig krevende oppgave da mange ordninger kan ha kort levetid og det stadig kommer nye avtalte ordninger/tiltak.

En øking av avtaleperiodens lengde vil trolig gi en forvaltningsmessig gevinst.

Som nevnt tidligere bør forenkling inngå som en sentral målsetting i hvert jordbruksoppgjør. Det må imidlertid erkjennes at det kan være krevende å oppnå betydelig forenkling da det kan foreligge en motsetning mellom målretting og forenkling. En tilskuddsordning som f. eks gir likt tilskudd til alle uavhengig av geografisk plassering, hva som produseres og foretakets størrelse vil være enkel å forvalte. En slik tilskuddsordning vil bedre inntektsmulighetene for alle, men den vil ikke kompensere særskilt for driftsulempen for mindre bruk og i ulike deler av landet.

Målet må være en døgnåpen digital landbruks- og matforvaltning. Det er Fylkesmannens oppfatning at en videreutvikling av elektroniske løsninger vil bidra til å gjøre hverdagen enklere og mer effektiv både for næringsdrivende, innbyggere og forvaltning.

Deler av næringslivet opplever at møtet med virkemiddelapparatet(FM,FK,IN) og forvaltningen er krevende som følge av et omfattende regelverk og mange ulike ordninger. Det er derfor ønskelig å prioritere forenklinger som letter næringslivets arbeid med entreprenørskap og nyskaping høyt. Det er Fylkesmannens oppfatning at det ville være formålstjenlig å forenkle virkemiddelsystemet gjennom færre ordninger innenfor Landbrukets Utviklingsfond (LUF). Færre og bredere ordninger vil gi økt fleksibilitet framfor mange små ordninger.

Fylkesmannen i Oppland kom også med forslag til forenklinger i forbindelse med årets jordbruksforhandlinger. I tabellen nedenfor er det listet opp hvordan forslagene er fulgt opp.

Ordning	Begrunnelse	Retning på forenklingen	Konsekvenser	Oppfølging
RMP - Regionalt miljøprogram	Vilkårlige forskjeller mellom fylker, store forvaltningskostnader	Nasjonal ordning innlemmet i PT, via eStil	Innsparing av ressurser, enhetlig behandling nasjonalt	Nedsatt partssammensatt gruppe ledet av LMD for en helhetlig utredning av miljøvirkemidlene med frist 15. februar 2015
BU midler/bygdeutviklingsmidler	Lokalpolitisk avgjørelse på lavest mulig nivå.	Flyttes fra FM/IN til kommunene	Effektivisering og lokalt engasjement	
Avløsning for ferie og fritid	Forenkling. Brukernes valgfrihet	Ordning inngår i dyretilskudd. Legges på dyretilskudd	Forenkling for søkere og forvaltning. Fjerner rapportering-/dokumentasjonskrav	FM har avgitt høringsuttalelse og sluttet seg til at forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd blir en felles forskrift.
Forskrift om produksjonsforskrift	Forenkling for søker og forvaltning	En søknadsomgang pr aug og påkobling mot husdyrregister i stedet for dyretelling. Likevel 2 dyretellinger pr. år	Innsparing av ressurser mv.	Landbruksdirektoratet skal våren 2015 legge fram en utredning som bl.a. skal inneholde Budsjettmessige konsekvenser av en søknadsomgang Grad av samordning med RMP

Beitetilskudd (PT og RMP)	Likeartede formål, lik utmålingsenhet, ulike frister, overlapping	Alt samles i ett / færre beitetilskudd	Reduserer forvaltningsbehov Tydeliggjør miljøinnsats i landbruket	Vil bli vurdert i forbindelse med utredning av miljøvirkemidlene i jordbruket (se over)
Drenering, SMIL, Sykdomsavløsning	Dobbelt registrering/punching i kommuner og	Få til elektroniske søknadssystemer	Innsparing av arbeidsoperasjoner	SMIL forskrift vil bli revidert

	fylket			
Miljøplan	Diffuse krav	Integrering i KSL	Egenrapportering årlig. Revisjon/ kontroll	Miljøplan vurdert i nytt forslag om forskrift om produksjonsforskrift og avløserforskrift

4.4. Helse, omsorg og sosialtjenester

Oppgaver	Oppgaven tas fra	Evt gis til	Forutsetning for oppfølging - evt endringer
Tilsyn	FM	Kommunen	Krever oppdragsformulering fra Statens helsetilsyn. Forutsetter styrket/forbedret egenkontroll i kommunene.
NAV	NAV/stat/fylke	Kommunene	Tilbakeføring til kommunen, ikke minst for å se utfordringer i sammenheng, og ha nødvendig nærhet til å jobbe med arbeidsavklaring/ tilrettelegging
Søknad om askespredning	FM	Kommunene	Krever lovendring, jmf § 20 i gravferdsloven. Kommunene har lokalkunnskap.
Førerkorttillatelse	FM		Nytt system under innføring.
Helsetjenesten til innsatte i fengsel	FM	Kriminalomsorgen/kommunen	Det kan lages avtaler med vertskommunene.
Felles digitalt nødnett	FM	Htil/HOD	1. Følge opp at kommunene organiserer sitt øyeblikkelig hjelp tilbud i henhold til lov og forskrift, spesielt Forskrift om krav til akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Tilsynsoppdrag gitt av HOD – bør være gjennom HTIL med felles nasjonal tilsynsveileder – dette blir ustrukturert og lite utbytterikt slik dette nå er formulert. Overføres HTILs oppgavelinje 2. Følge opp at kommunene innfører og tar i bruk Nødnett i henhold gjeldende fremdriftsplan. HOD kan undersøke dette selv ved e-questback direkte med kommunene 3. Følge opp over tid at kommunene bruker nødnett som et verktøy i sitt øyeblikkelig hjelp tilbud, og at omforente samarbeidsprosedyrer som er etablert mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten overholdes. Det samme gjelder prosedyrer for samvirke med andre nødetatene og andre brukere av Nødnett det er naturlig at kommunene samvirker med.

			Oppdrag uten veileder – tilsynsoppdrag som bør gis via HTIL eller droppes
77.5 Pasientjournaler (bla motta etter opphør)	FM	Arkivverket	Unødvendig byråkratisk at FM skal ha denne oppgaven. Arkivverket kan utføre dette direkte.
83.1 Folkehelsearbeid - rapportering	FM	Htil	Dette er tilsynsoppdrag fra Htil i år, dette er dobbeltarbeid å få samme oppdrag fra HOD.
85.1 Abort og steriliseringsnemden e	FM	HF	Krever lovendring.
85.3 Lov om transplantasjon	FM	HF	Krever lovendring
85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep	FM	HF	Krever lovendring
85.8 behandling av klager etter psykisk helsevernloven	FM	Kontrollkom-misjonene	Alle klager overføres KK'ene, krever lovendring
85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet	FM	HOD/Hdir/KK/Hel fo	1. Avgi innstilling til Helsedirektoratet til søknader om godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern. Unødvendig byråkratisk – HOD/HDIR kan selv skaffe disse data. 2. Avgjøre tvilstilfeller knyttet til overføringen til annen døgninstitusjon, jf. psykisk helsevernforskriften § 12. Overføres Kontrollkommisjonene 3. Dispensere fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevern og sende kopi til Helsedirektoratet av innvilgede dispensasjoner. HDIR kan ta dette direkte 4. Godkjenne voksenpsykiatrisk poliklinikk, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og psykiatrisk ungdomsteam (ruspoliklinikker omfattes ikke av godkjenningsordningen), og sende liste med oversikt over alle godkjente poliklinikker i fylket og stillingstall til Helseøkonomiforvaltningen (HELFO) pr. 30. juni og 30. desember. Overføres HELFO direkte – unødig sløye om FM 5. Følge opp reglene om privat forpleining iht.

			spesialisthelsetjenesteloven § 8-3 og psykisk helsevernforskriften. Droppes – ingen slike avtaler finnes lengre.
85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket.	FM	HF	Unødvendig byråkratisk at FM er mellommann mellom UD og HF.

Fylkesmannen mener helse, omsorg, sosialtjenester, oppvekst og utdanning i større grad bør ses i sammenheng. Fylkesmannen har tatt initiativ til en pilot sammen med noen kommuner der målet er å utvikle og styrke samhandlingen mellom helsestasjon, barnehage, PPT, barnevern og skole for å kunne gi barn og foreldre helhetlig og samordna hjelp.

Sterkere tverrfaglighet mener vi også vil være interessant i forbindelse med Regjeringens mål om å øke bruken av aktivitetskrav: *«Regjeringen vil øke bruken av aktivitetskrav i velferdsordningen for å støtte opp om arbeidslinjen. Det skal lønne seg å jobbe.»*

Det bør utredes hvordan vi kan utnytte kompetansen som er hos pensjonister, uføretrygdede, arbeidsledige inn i organisasjonsendring og fornying av offentlig sektor.

Beitostølen helsesportsenter i Valdres har opparbeidet bred og god kompetanse. Visjonen for arbeidet er aktivitet og deltakelse gjennom livet. Fylkesmannen håper dette miljøet kunne tilføres og sikres ressurser for å videreutvikle sitt kompetanseområde. Dette vil også være viktige arbeidsplasser for denne regionen.

4.5. Oppvekst og utdanning

Oppgaver	Oppgaven tas fra	Evt gis til	Forutsetning for oppfølging - evt endringer
Tilskuddsordninger	FM	Legges i rammetilskuddet til kommuner	Systemendring
Tilsyn	FM	Kommunene	Egenkontroll må fange opp utfordringer og sikre leveranser i henhold til lovverk. Systemendring. Endring lovverk ?
Statped (800 ansatte i spesialpedagogiske sentre)	Statped	Kommunene	
BUP (barne- og ungdomspsykiatrien)	Sykehus	Kommunene	Samhandling med kommunene
HABU (habiliteringstjenesten for barn og unge)			Spesialiserte tjenester til bruker som også bruker kommunale tjenester
Veilede ulike kommuner med ulike behov («skreddersøm») gjennom veilederkorps. (Dette ligger i dag til Udir, men FM vil med sin kjennskap til kommunene kunne sikre at en treffer de som trenger det og ikke bare de som viser interesse)	Direktorat	FM	Må ses i sammenheng med forslaget over.
Oppfølging og veiledning, herunder koordinere og drifte utviklingsarbeid og sørge for at resultater blir formidlet til de som ikke deltar.	Direktoratet	FM	UDIR sine oppgaver må nedover i systemet for å sikre implementering
Juridisk kompetanse	Direktoratet	FM	

4.6. Virksomhetsstyrings- og administrasjon

Det er potensial for samordning mellom embeter ved utvikling av sentraliserte løsninger, «drifts-embeter» eller kompetanse-embeter innen det administrative området. Vi viser til rapporten «*Fornyning og effektivisering av det administrative området i fylkesmannsembetene*».

Samordning egner seg på gjennomgående områder: postmottak, arkivtjenester, deler av IKT, deler av Innkjøp, osv. Dette har det vært jobbet med over noen år, men det er lite konkrete resultater – og aldri så lite motvilje

IKT: Det er manglende samordning av systemer. Dette ses også innenfor virksomhetsstyring og administrasjon. Vi har Agresso, SAP og Contempus som handler om økonomi. Det burde holdt med ett eller at de kunne fungere «i hop». Vi har Ephorte og ARVE på vergemål – det burde være ett eller vært samordnet. Vi har Ephorte og Saturn og ØKS iht. skog- og landbruksforvaltning – burde vært ett eller fungert «i hop».

Oppgaver	Oppgaven tas fra	Evt. gis til	Forutsetning for oppfølging – evt. endringer
Reglement for økonomistyring i staten: Rapportering fra FM til KMD «via» DFØ.	FM	KMD/DFØ	Kvartalsrapporter og andre rapporten som KMD skal ha bør kunne gjøres direkte via DFØ i stedet for at man bruker administrative kostander både i DFØ og hos FM for å generere rapporter som så igjen sendes manuelt til KMD. Det brukes store administrative ressurser ved <u>ikke å</u> samordne og effektivisere i økonomistyring.
«Digitalt som hovedregel»: EDU er en potent kilde til forenkling og samhandling for FM og kommuner, NAV og DEP/DIR. nivå.	Ikke relevant	Ikke relevant	EDU – elektronisk dokumentutveksling. Vi har muligheten, men få andre offentlige etater tar det i bruk- f. eks kommuner. Hjelp kommuner/pålegg kommuner og statsetater å skaffe seg muligheten. Vil forenkle og effektivisere post/saksgang i mange ledd.
Reiseadministrasjon! (+ andre slike standardiserte ordninger for utlegg, lønn, refusjonsordninger osv.)	FM	«FM-sentral»	En instans mottar, kvalitet-sikrer og klargjør elektroniske reiseregninger (eller annet)– sender via SAP til den enkelte FM for godkjenning – utbetaling aggregeres.
Systemer. Se over om IKT	FM	FM sentral Andre forvaltningsnivå	Se kommentar om IKT.

VEDLEGG:

1. Innspill etter dialog med øvrige etater i regional stat.

Fylkesmannen møter øvrig regional stat og næringslivet gjennom StatBedrift. Styret i StatBedrift har drøftet oppgavefordeling og har følgende forslag:

Oppgaver	Oppgaven tas fra	Evt. gis til	Forutsetning for oppfølging – evt. endringer
Kompetanse på næringsutvikling	Fylkeskommune, IN og kommune	Næringshager	Forslaget er basert på dialog med næringshagene i fylket. Dette vil styrke næringshagene og dermed sikre et viktig kompetansemiljø i distriktene. Næringshagene representerer en viktig møteplass og sikrer viktig samhandling mellom offentlig og privat næringsvirksomhet.
Veg/Infrastuktur	Vegdirektoratet	St. Vegvesen Oppland	Mer myndighet regionalt fra sentrale inst Større kommuner må også få et mer helhetlig ansvar for å håndtere helhet, samordnet areal- og transportplanlegging og utvikling av hensiktsmessige bo- og arbeidsmarkedsregioner
Basishjelpemidler	NAV	Kommune	I tiden fremover vil det i økende grad være flere eldre som har behov for slike hjelpemidler. Overføring av ansvaret for basishjelpemidler vil medføre endringer med hensyn til finansiering, anskaffelse, lager, logistikk og gjenbruk. Kommunene gjennomfører allerede i dag formidlingsoppgaver for disse hjelpemidlene og de foretar reparasjon på og gjenbruk av enkle hjelpemidler. En slik overføring må forutsette at ansvaret for anskaffelse, service og reparasjon og tilhørende tjenester overføres sammen med formidlingsansvaret.
Skatt			Ingen forslag på oppgaver
Mattilsynet			Ingen forslag

Særskilt kompetanse i Oppland:

Sett i et nasjonalt perspektiv har NAV i Oppland en rekke styrker og kvaliteter som tilsier at enkelte oppgaver kan behandles, ledes eller styres fra vårt fylke. Dette gjelder:

- Arbeidet med oppfølging av brukere med psykiske helseutfordringer. Her har vi flere store prosjekter på gang, både innenfor SE (supported employment) og IPS (Individual placement and support). Vi deltar i nasjonal forskning og vi har utviklet gode samarbeidsrelasjoner til helsetjenesten på lokalt og regionalt nivå.
- Opplæring i- og utvikling av veiledningsmetodikk for nav-ansatte i hele- eller deler av landet. Vi har kommet lenger i dette arbeidet enn de fleste andre fylker, blant annet ved at alle medarbeidere i Oppland har fått grunnleggende opplæring i MI (motiverende samtale) og kollegaveiledning. Vi har utviklet gode samarbeidsrelasjoner til høgskolemiljøet og fagmiljøene i direktoratet, og vi blir allerede brukt i opplæringen av medarbeidere i noen andre fylker.
- Vi har også vært et av foregangsfylkene i innføringen av «Arbeidsrettet brukeroppfølgning» i NAV. Dette går i korthet ut på at *arbeid*, på kort eller lang sikt, skal være hovedfokuset i det oppfølgingsarbeidet NAV gjør overfor brukerne.
- Virksomhetsstyring og ledelse. NAV i Oppland har utviklet solid kompetanse innenfor virksomhetsstyring og ledelse. Vi har gang på gang vist evne til å snu organisasjonen i tråd med styringssignalene fra sentralt hold. Vi kan med fordel brukes som en base for videreutvikling av fagområdet virksomhetsstyring.
- Prosessledelse er en kompetanse som er utviklet ved NAV Oppland over flere år. Fem-seks medarbeidere innehar denne kompetansen og er involvert i forbedringsarbeidet i våre lokale NAV-kontor.
- Ytelsesforvaltning. Vi har et solid fagmiljø med drøyt 70 tilsatte i Oppland. Vårt fylke var tidligst ute i landet med å opprette egen forvaltningsenhet. Dette fagmiljøet behandler allerede i dag saker for andre fylker i landet, og vi tror det er et potensial for å utvikle dette ytterligere.
- Kontaktsenter. Vi har et solid fagmiljø på kontaktsenteret lokalisert på Lillehammer og Otta som er knyttet sammen i én kø og besvarer samtaler fra hele landet. Ved å benytte ulike tastevalg, kan brukerne få spesialisert veiledning innenfor fagområder som foreldrepenger, pensjon, arbeidsgiver og internasjonalt.

2. Forslag til endringer mellom FM og FK

Fylkesmannen viser til Stortingets behandling av kommunereformen der flertallet ba regjeringen gjennomgå oppgavene til fylkeskommunene parallelt med arbeidet med å gi flere oppgaver til kommunene. Fylkesmannen har valgt å presentere endringer i oppgavefordeling som berører fylkeskommunen separat.

Oppgave	Oppgaven tas fra:	Evt gis til:	Forutsetning for oppfølging – evt endringer
Tannhelse	FM	FK	1. Informere kommunene om at den offentlige tannhelsetjenesten kan bidra til opplæring av personell i pleie- og omsorgstjenesten. Den offentlige tannhelsetjenesten skal ha et system for å sikre at tannhelsepersonell melder fra til rette myndighet ved mistanke om omsorgssvikt eller overgrep mot barn. Dette gjør Tannhelsetjenesten selv nå – oppdraget er dobbeltarbeid og unødvendig.
Planveiledning, regional planmyndighet, teknisk, juridisk utforming av plan	FM, FK	FK	Rendyrking av plantekniske oppgaver, overtaking av oppgaver lagt til FM i dag. Krever mindre lovendring.
Organiseringen av arbeidet med vanddirektivet	FK Vannområder Fylkeskommune	Miljødirektorat Kommune FM	Organiseringen bør bygges på ordinære forvaltningsnivåer (kommune, regional stat, sentral stat) uten de vannregioner og vannområder som har geografisk virkeområde som går på tvers av kommuner og fylker. <u>Se vedlegg 1.</u>
Videregående opplæring	FK	Kommune	
Ansvar for å ivareta miljøhensyn i planleggingen ved høring av planforslag fra kommunene. Unaturlig å dele	FM, FK	FM/FK	Det bør ryddes for å unngå overlapp og lite formålstjenlig dobbeltarbeid, dersom samme forvaltningsdeling med Fylkesmann som statens representant i fylkene og fylkeskommune som politisk styrt forvaltningsorgan skal videreføres

ansvar, må sees i en sammenheng.			
Friluftslivshensyn	FM, FK	FM	Ansaret for friluftslivet tilbakeføres til Fylkesmannen, som får et tydeligere naturforvaltningsansvar
Vilt- og fiskeforvaltning for øvrig	FK	FM	I forrige regionreform ble en del av Fylkesmannens oppgaver overført til fylkeskommunene. Dette førte til en oppsplitting av arbeidsoppgaver og et dobbeltarbeid/økt byråkrati på noen felt, som friluftsliv, vannforvaltning og viltforvaltning. For eksempel har Fylkesmannen fortsatt ansaret for sårbare fiskearter og ansaret for å følge opp konsesjoner i utbygde vassdrag mens fylkeskommunen har saksbehandling ellers etter laks- og innlandsfiskeloven, f.eks. søknader om utsetting av fisk. Å splitte opp et sakfelt (miljøarbeid) på to regionale enheter har vist seg å være lite ressurseffektivt. For å sette det på spissen brukes det f.eks. utvilsomt mer ressurser til vannforvaltning i dag enn tidligere, men de økte ressursene brukes i hovedsak til prosessarbeid. Ut fra størrelsen på fagmiljø/synergi/effektivitet bør oppgavene ligge hos Fylkesmannen
Vassdragsforvaltning	FM, FK	FM	Se vår uttalelse til fiskeforvaltning nedenfor. Ansaret for vassdrags- og fiskeforvaltning bør samles ett sted, fortrinnsvis hos Fylkesmannen, som får et tydeligere naturforvaltningsansvar
Fiskeforvaltning	FK	FM	De oppgaver som ble overført fra FM til fylkeskommunen innen fiskeforvaltningen bør tilbakeføres til FM (det samme gjelder øvrige miljøoppgaver som ble overført til fylkeskommunen). Delingen av oppgaver innen fiskeforvaltningen mellom fylkeskommunen og FM har gitt et svært fragmentert ansvarsfordeling og betydelig grad av dobbeltarbeid (noen arter er FMs ansvar mens andre arter er fylkeskommunens, i noen saker skal fylkeskommunen fatte vedtak i samråd med FM. FM har ansvar for alle arter når det gjelder vannkraft, fm skal ivareta alle arter når det gjelder høringer etter vannressurslov og vassdragsreguleringslov). Ansvarsdelingen er også uoversiktlig for andre etater og publikum. Vi mener oppgavene bør samles i en etat og vi

			mener det mest naturlige og effektive er å samle det hos fm som har øvrig miljøforvaltning på regionalt nivå. Dette fordi fiskeforvaltning og øvrig miljøforvaltning henger sammen, og mange saker berører både fisk og andre miljøforhold. Forslaget bør også ses i sammenheng med forslagene over om organiseringen av vannforvaltningen. Tilbakeføring av disse oppgavene vil både gi betydelig forenkling og effektivisering.
Kulturminne	FK	FM	Henger sammen med miljø og bør ligge hos samme myndighet.

Vedlegg 1. Organisering av vannforvaltningen (arbeidet med vanndirektivet)

Norge er delt inn i vannregioner, med en fylkeskommune som Vannregionmyndighet (egentlig bare en koordineringsrolle) i hver vannregion. Vannregionene kan ikke dele nedbørfelt. I storparten av Norge er grensene for vannregionene tilnærmet lik fylkesgrensene, men på Østlandet er det to store vannregioner som omfatter flere fylker og som også deler fylker (særlig Oppland).

Vannregion Glomma er hele Glommas nedbørfelt, bestående av Østfold, Akershus, Hedmark, noe over halve Oppland og litt Sør-Trøndelag, mens Vestviken som er Drammensvassdraget, Nummedalsvassdraget, Skiensvassdraget mm, omfatter Buskerud, Vestfold, Storparten av Telemark, noe under halve Oppland, samt litt i andre fylker. Oppland har arealer inn i ytterligere 2 vannregioner. Vannregionene deler i tillegg kommuner.

Vannregionene har vist seg store i forhold til praktisk arbeid. De er derfor videre delt inn i vannområder. Disse går også på tvers av fylkesgrenser og kommunegrenser. Vi har flere kommuner som deltar i 4 vannområder. Både i vannområder og vannregioner skal alle berørte fylkeskommuner, fylkesmenn, andre berørte statsetater og kommuner sitte. Denne delingen på tvers av de ordinære administrative grensene genererer mye merarbeid, og vi mener også å se at det fører til dårlig forankring av arbeidet hos mange aktører, ikke minst hos kommunene.

Vannområdene utarbeider innspill til vannregionenes tiltaks- og forvaltningsplaner.

Vannregionmyndigheten sammenstiller disse til en plan og sender dem på høring. De behandles deretter som regionalplan i hver enkelt berørt fylkeskommune. Deretter sendes vedtatt plan til godkjenning i statsråd. For at noe av det som er vedtatt i planen faktisk skal bli gjennomført må den enkelte ansvarlige etat velge å følge opp. I mange tilfeller er dette kommunene. Det betyr at de vedtatte planer deretter må innarbeides i kommunenes planlegging og arbeid.

Det følger av vanndirektivet at vannregiongrenser ikke skal dele nedbørfeltgrenser. Det er imidlertid lov å slå sammen flere nedbørfelt/hovedvassdrag i en vannregion. Det er derfor mulig å legge hele Norge (med unntak av det som går ut av landet) i en vannregion med Miljødirektoratet som Vannregionmyndighet. Jeg tror (særlig med større kommuner) at det vil være mulig å utarbeide kommunale vannforvaltningsplaner. Utkastene til disse kan være innspill til en plan for vannregionen (= Norge), og vedtak av de kommunale planene kan skje etter at vannregionens plan er vedtatt, slik at de ev. endringer som følger av endelig vedtatt plan kan innarbeides i kommunenes plan.

Regionale statlige etater må ha et ansvar for å gi innspill og veiledning til dette arbeidet, og især bør Fylkesmannen som regional statlig miljømyndighet gi bistand til utforming av planene og også bistå med å formidle behov for samordning av tiltak og mål på tvers av kommunegrensene der det er behov for det. En slik organisering med utarbeidelse av kommunale planer ville spare mye arbeid og

jeg tror det vil styrke forankringen av planene i kommunene sammenlignet med hva tilfellet er i dag når kommunene gir innspill til planarbeid i et vannområde. En vannregionmyndighet som sammenstiller en plan for Norge vil også gi en mer enhetlig plan.